דִי לֶעבֶּענְסבֶּעשְׁרַייבּוּנג פוּן גְרוֹיסֶען גָאוֹן

רַבִּי שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם

דֶער בַּעַל מְחַבֵּר פוּן דִי הֵיילִיגֶע סְפָרִים
עוֹלְלוֹת אֶפְרַיִם אוּנ כְּלִי יָקָר.

וִויא עֶס אִיז מִיט אִיהם דֶערגַאנגֶען פוּן זַיין גֶעבָּארֶען אָן בִּיז עֶר אִיז אוֹיפגֶענוּמֶען גֶעוָוארֶען פַאר אֵיין רַב אוּנ ראֹש יְשִׁיבָה אִין פְּרָאג.

ווארשא

פערלאַג אונ אייגענטהום פון יהודה ליב מארגענשטערן,
בוכהאנדלונג אין ווארשא, פראַנציסקאַנער שטראססע № 26

שנת תרס"ב לפ"ק

אין דער בוכהאנדלונג

פון י. ל. מארגענשטערן, װארשא, פראנציסקאנער № 26

בעקומען זעך אללער האנד ספרים אלטע אונ נייע, אויף לשון הקודש אונ אויף עברי טייטש: חומשים, עשרים וארבעה, תנ"ך סדורים, מחזורים, כלה-סדורים (סבלונות) מיט פערשיעדענע איבער-זעצונגען: יודיש, רוסיש, פאלניש, דייטש אונ אין פערשיעדענע פראכט-באנדער; ש"ס'ין (גמרות), משניות, עין יעקב, שאלות ותשובות, פוסקים ראשונים אונ אחרונים, דרוש-ספרים, מוסר-ספרים אונ מפורשים אויף תנ"ך אונ ש"ס; אללע סארטען העברעאישע ביכער, זשארגאנישע ביכער, טהעאטער-שטיקע, ליעדער, נאטען צו פערשיעדענע יודישע טהעאטער-שטיקע אונ ליעדער צו שפיעלען אויף פיעדעל אונ פיאנא, נאטען פון סקארבאװע נגונים, נאטען פאר מארשעליקעס (בדחנים), פרעהליכע גראם ביכלעך אונ װיטצען-ביכלעך פאר בדחנים אונ מארשעליקעס; אוטשעבניקעס (לעהר-ביכער) װאס מען בענוטצט אין אללע יודישע חדרים אונ שקאלעס; מעטאדעס פאר דיא װאס װילען זיך אלליין לערנען אהן די הילף פון א לעהרער פערשיעדענע לשונות: לשון הקודש, רוסיש, פאלניש, דייטש, פראנצאזיש, ענגליש אונ שפאניש, קאלינגראפישע העפטען אליין זיך אויסצולערנען אהן די הילף פון א לעהרער שאן שרייבען אקערליי שפראכען; פערשיעדענע בילדער, שאנפעציערטע מזרח'ס אונ אהל-בילדער פון פערשיעדענע יודישע גרויסע לייט צום אויסציערען א יודישע שטוב; שאן פערפוצטע יאהרצייטען מען זאלל נישט פארגעסען דעם יאהרצייט-טאג פון עלטערן אונ בעקאנטע; פערשיעדענע תפלות אונ אזהרות אויף צו האנגען אין א בית הכנסת; תפלין, בתים, פרשיות, רצועות אונ שיידלעך צו תפלין; מזוזות, שיידלעך צו מזוזות, מגלות געשריבען אויף פארמעט, גידין צו צונעהען תפלין אונ ספרי תורות; טליתים פערשיעדענע סארטען װאללענע אונ זיידענע, טליתים קטנים באװעלנע אונ װאללענע; ציצית, כפול-שמנה ציצית, ארץ ישראל ציצית; גארטלען קאמנארענע אונ זיידענע, קאפלען פראסטע, סאמעטענע אונ זיידענע, טלית זאקלעך אונ תפלין ביײטעלעך, מענטעלעך צו ספרי תורות, פרוכת'ן, עטרות צו טליתים אונ צו קיטלען, שפאניעס צו קינדער קאפלען, שופרות, הבדלות אונ נאך א סך זאכען װעלכע זענען שייך צום מסחר פון ספרים. מען קאנן אויך ביי מיר אבאנירען פערשידענע צייטונגען אונ זשורנאלען לויט רעדאקציאן פרייז.

די לעבענסבעשרייבונג פון גרויסען גאון

רבי שלמה אפרים

דער בעל מחבר פון די היילינע ספרים

עוללות אפרים אונ כלי יקר.

וויא עס איז מיט איהם דערגאנגען פון זיין געבארען אן ביז ער איז אויפגענומען געווארען פאר איין רב אונ ראש ישיבה אין פראג.

ווארשא

פערלאג אונ אייגענטהום פון יהודה ליב מארגענשטערן,
בוכהאנדלונג אין ווארשא, פראנציסקאנער שטראססע № 26
סנה תרס"ב לפ"ק

אין יאר פינף טויזנט דריי הונדערט איז געוועזן איין מענטש אין לאנד
פולין ער האט געהייסן רבי אהרן דער רבי אהרן איז געוועזן זייער
איין גאנץ פארכטיגער זיין פרנסה איז געוועזן ער האט געהאלטין די
הערענדי פון דעם דארף לונשיץ אין פולין ער האט געהאט זון אונ
טעכטער דאס גליק איז אבער ניט דעם מענטשין אויף איביגי אין
אזו איין צייט איז רבי אהרן זייער פר ארעמט געווארן ער האט ניט
גיהאט די ראנגע צו צאלן דעם דוכוס וואס ער האט פון אים די
הערענדי געהאלטין אונ איז פון פריער אויך זייער פיל שולדיג געוועזן
איז דער דוכוס זייער בייז געווארן אויף איהם אין דער צייט ווען די
פולישע מלוכה האט רעגירט האט איטליכער שר אודר דער דוכוס אין
זייגע גיטער געטאן וואס ער האט געוואלט אויך דיני נפשות האט ער
אליין דן געוועזן האט דער דוכוס איין באפעהל געגעבין מען זאל
דעם רבי אהרן מיט זיין ווייב אונ קינדער נעמין אין דער תפיסה
אריין • פר פולין איז געוועזן די תפיסה איין גרוב האט מען געביך
געווארפן דער אכזר דער דוכוס האט באפולין מען זאל זיי קיין
עסין ניט צו לאזין אונ אלע מיסטן וואס מען וועט אלע טאג אום
קערין זאל מען אויף זיי ווארפן אין דעם גרוב אריין אזו לאנג
ביז עס וועט ניט געצאלט ווערין וואס ער איז שולדיג אונ ווער עס
וועט זיך אונטער שטעלן אונ יזא עסין געבין וועט זיין בלוט פר גאסין
ווערין • בעת ההוא איז דאס ווייב פון רבי אהרן מעוברת געוועזין
האט איינער פון דיא קנעכט גרוס רחמנות בייא קומן אונ האט זיך
דער בארימט איבר זייא פלעגט ער אלע טאג צו נעמן ברוט אונ
וואסער פון דוכוס הויז בסוד אונ איז געגאנגן צום גרוב אונ האט זיך
גשטעלט פון ווייטן אונ האט קיינעם ניט געזעהן האט ער דאס
ברויט מיט דעם וואסר אריין געווארפן אין גרוב אריין אונ איז באלד
אנטלאפן אזו האט דער קנעכט געטאן אלע טאג נאך מער האט דער
קנעכט זיך איין גשטעלט זיין לעבן אונ האט גבעטן דיא איבריגע
קנעכט זייא זאלין דאס מיסט ניט אריין ווארפין אין גרוב אריין רבי
אהרן מיט זיין ווייב האבן ניט גוויסט ווער האט זייא דאס עסין
אריין געווארפין :

נאך זעקס חדשים פון דעם תפוס גענומן האט זיין ווייב אן געהויבן צו
קינד גיין אונ האט געהאט איין בן זכר טאקי אין גרוב וויא זייא
זענין גיוועזן דאס קינד איז זייער שיין געוועזן זיין גלייכן איז ממש ניט
געוועזן אויף דער גאנצער וועלט עס איז אין גרוב לעבטיג געווארן וויה
דאס קינד איז אלט געווארן אכט טאג האט עס דער פאטר מל געוועזן

אזו װיא גאט ברוך הוא האט געבאטן אין דער תורה אונ האט אים איין נאמן געגעבין שלמה אפרים :

נאך דעם װיא דאס קינד איז אלט געװארן איין חודש האט זיך השם יתברך אן געהובן צו דר באַרמן איבר רבי אהרן אונ זיין װייב אונ קינדר װי דער קנעכט איז געקומן אריין װארפין דם עסין אזו װי זיין מנהג איז געװען האט ער געזעהן איין גרוס לעכט װאס לייכט אין גרוב האט זיך דר קנעכט ניט געקענט אויף האלטן אונ איז געגאנגן צום גרוב אונ רופט אהרן װאס פאר איין לעכט איז מיט אייך אין גרוב האט אים רבי אהרן געענפערט איין זון האט מיין װייב געבורן װאס זיין שיינקייט געפינט מען ניט אין דער גאנצר װעלט דאס איז דאס לעכט װאס דוא זעהסט · האט זיך דר קנעכט אום געקערט אונ איז אהיים געגאנגן אונ האט פאר קיין שום מענטש געדאכט :

ויהי אונ עס איז געװען דם אלע קנעכט זענין געשטאנען פאר דם דוכוס ·

אונ דער דוכוס איז געזעסין אויף דר שטול אזו װיא זיין שטייגער איז געװען האט דר דוכוס געפרעגט װער װייסט עפיס פון דעם יודין מיט זיין װייב אונ קינדר װאס זייא זענין שון מער פון אהאלב יאר אין גרוב עס איז שון בודאי קיין שום געדעכעניש פון זייא · האט דער קנעכט געזאגט היינט בין איך גראד געגאנגן לעבין גרוב מיין װעג האב איך געזעהין איין גרוס לעכט · האב איך מיך געקערט הין אונ אהער האב איך דר זעהין פון דם גרוב שיינט דאס לעכט אזו בין איך געגאנגן צום גרוב אונ אן געפאנגן צו שרייען אהרן אהרן · האט מען מיר שון געענטפערט פון דם גרוב דא בין איך האב איך איהם אזו געפרעגט אהרן דוא לעבסט נאך ענטפערט ער מיר מיר לעבין אלע · פרעג איך איהם װער גיט אייך עסין האט ער געענפערט איך װייס ניט נאר גאט ברוך הוא מיט זיין פיל דר בארימקייט איז אונז מפרנס ער װארפט אונז אריין אלע טאג אונזער שפייז · פרעג איך איהם װאס פאר איין לעכט איז אין גרוב · האט ער מיר ענטפר געגעבין עס איז מיר געבורין געװארין איין בן זכר פון איהם שיינט דם לעכט ער האט מיר געװיזין דאס קינד האב איך געזעהן אז ער זאגט אמת :

ויהי אז דר קנעכט האט אויף געהערט צו רעדין איז דר דוכוס זייער אין כעס אריין געקומן אונ זאגט װי אזו טוסטו רעדין װי איין משוגע איז דען מעגליך איין מענטש זאל קענין לעבן זיבין חדשים אן עסין האב איך דען ניט באפולין מען זאל איהם קיין עסין געבין האט איהם דען ניט שון דם מיסט פאר דעקט װוס איך האב געהייסין אלע טאג אין גרוב אריין שיטן װער האט זיך אונטר

אוּנְטֶער גְנוּמֶען מַיין פְּעֶל נִיט צוּא הַאלְטֶען הָאט אִים דֶר קְנֶעכְט גֶעֶנְטְפֶערְט עֶס אִיז אַזוֹ אֶמֶת וויא אִיךְ דֶר צֵייל דִיר פָארְט וָואס זָאלְסְטוּ נִיט גְלֵייבֶּען מַיין הַאר מִיר ווייסֶען שׁוֹין פוּן לַאנְג אוּנ אוֹיךְ אוּנְזֶערֵי עֶלְטֶערֶן הָאבִּין דֶר צֵיילְט אַז דִי יוּדֶען טוּט תָּמִיד זֵייעֶר גָאט וואוּנְדֶער שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע וָוארוּם זֵייעֶר גָאט פוּן זֵייעֶרֵי עֶלְטֶערִין הָאט זֵייא לִיבּ ווייסְט דוּ דֶען נִיט אַז אֵיין מֶלֶךְ הָאט זֵייעֶר פָאטֶער אברהם גְוָוארְפֶען אִין קַאלְךְ אוֹיבֶען אוּנ גָאט הָאט אִיהְם מַצִיל גֶעוֶוען אוּנ אוֹיךְ זֵייעֶר גָאט הָט גִישְׁפֵּייזְט זֶעקְס מָאל הוּנְדֶערְט טוֹיזֶנְט מַאן חוּץ ווייבֶּער אוּנ קִינְדֶער אַז זֵייא זֶענִין פוּן מִצְרַיִם אַרוֹס גְגַאנְגִין אִין אֵיין ווִיסְט לַאנְד וָוס דָארְט אִיז נִיט גֶעוֶוען גְזֵייעֶט פֶערְצִיג יָאר הָט זֵייא גָאט דָארְטֶען גְשְׁפֵּייזְט מִיט מָן אוּנ וַואכְטְלִין פוּן דֶם הִימֶל אַלֶע טָאג • פוּן אֵיין שְׁטֵיין הָאט זֵייא גָאט וַואסֶר גְגֶעבִּן אוּנ נָאךְ מֶער וואוּנְדֶער וָואס מֶען קֶען גָאר נִיט אוֹם דֶר צֵיילֶען דֶם קֶען קֵיינֶר נִיט לֵייקֶענִין וַוייל עֶס אִיז אִין אוּנְזֶערֵי בִּיכֶר אוֹיךְ פַאר שְׁרִיבֶּען אַצוּנְד פַאר וָוס זָאלְסְטוּ נִיט גְלֵייבִּין אַז גָאט הָט דֶם אהרן אוֹיךְ גְשְׁפֵּייזְט מִיט נִסִּים • תָּאמְשִׁי דוּא הָאסְט גְהֵייסֶען דֶם גְרוּבּ מִיט מִיסְט פַאר שִׁיטִין וֶוער קֶען ווִיסֶען וויא אַזוֹ גָאט הָט דֶם גְרוּבּ אוֹם גְרֵיינִיקְט עֶס זָאל אִים נִיט שַׁאדִין דֵיינֶע קְנֶעכְט הָאבִּין דֵיין גְזֵירָה בְּוַודַאי מְקַיֵּים גֶעוֶוען גָאט הָט אָבֶּר אוֹיף אִים רַחֲמָנוּת גְהַאט אוּנ אוֹיף זֵיין קִינְד וָואס הָט בַּדַארְפְט גְבָּארִין וֶוערִין הָאט עֶר אִים נִסִּים גְטָאן וויא צוּא זֵיינֶע עֶלְטֶערִין אֶפְשָׁר ווילְסְטוּ מִיר נִיט גְלֵייבֶּען לָאז דֶר הַאר דוּכּוּס אַלֵיין גֵיין צוּא דֶם גְרוּבּ ווֶעסְטוּ זֶעהֶן אוֹיבּ אִיךְ זָאג לִיגִין שְׁפַּאגִין זֵיין קַארִיטֶע אִיז עֶר מִיט זֵיין ווייבּ הַדוּכְּסָה גְפָארֶען צוּ דֶם גְרוּבּ הָאט דֶר דוּכּוּס גְרוּפֶען אהרן הָאט עֶר גְעֶנְטְפֶערְט דָא בִּין אִיךְ מַיין הַאר פְרֶעגְט אִים דֶר דוּכּוּס וֶוער הָט אִיךְ גְגֶעבִּין אַיֶיער אוֹם גֶעצְט בְּרוֹט אִיר זָאלְט מַאכִין לֶעבִּין אֵייעֶרִי לֵייבֶּר הָט רבי אהרן אִיהְם גִיעֶנְטְפֶערְט מַיין גָאט אוּנ גָאט פוּן מַיינִי עֶלְטֶערֶן וָוס עֶר שְׁפֵּייזְט פוּן דֶר גְרֶעסְטֶער חַיָּה וָואס עֶר הֵייסְט רְאֵם בִּיז דֶם קְלֶענְסְטִין וֶוערְמִיל דֶר הָאט אוּנְז אוֹיךְ גְשְׁפֵּייזְט דוּרְךְ וֶועמִין ווייס אִיךְ נִיט זָאגְט דֶר דוּכּוּס ווייז מִיר דֵיין קִינְד וָוס אִיז בֵּייא דִיר דָא גְבָּארִין גְוָוארִין הָאט אִים דִיא מוּטֶער גְוויזֶען דָאס קִינְד:

ויהי אִינ אַז דֶר דוּכּוּס מִיט דֶר דוּכְּסָה הָאבֶּען גְזֶעהֶן דֶם קִינְד אוּנ זֵיין שֵׁיינְקֵייט וָואס זֵיין גְלֵייכֶען אִיז אִין דֶר גַאנְצֶער וֶועלְט נִיט דָא הָאט זִיךְ דֶר דוּכּוּס מִיט דֶר דוּכְּסָה זֵייעֶר פַאר וואוּנְדֶערְט אִינ דֶר דוּכּוּס הָאט קֵיין קִינְד נִיט גְהַאט הָאט גְזָאגְט דֶר דוּכּוּס צוּא

רבי אהרן הער מיך צוא וואס איך וועל דיר זאגן שענק מיר דס קינד איך וועל אים דר ציען ער וועט מיר זיין פאר איין זון אונ דיין נאמן זאל ניט גבראכט ווערין אוף איהם אייביג אז דוא וועסט אזו טאן וועל איך אייך פרייא אום ציען פון דעם גרוב אונ וועל דיר די האר ענדרע נייבין אום זיסט אן באטע ווייל דו וועסט לעבין :

ויהי וויא רבי אהרן האט געהערט די רייד מהדוכס איז ער פאר טומילט גווארין ער האט ניט גוויסט וואס צו ענטפרין הט ער זיך אין הארץ גטראכט אז איך וועל ניט וועלין איהם שענקין דס קינד וועלין מיר דא אלע פאר לזרין ווערין דען ניט אלע טאג טרעפט זיך איין נס עס איז בעסיר מפקיר זיין דס קינד כדי מיר זאלן לעבן בלייבן האט רבי אהרן גזאגט צום הדוכס גיט אזו ווי דו זאגסט אזו וועל איך טאן אונ האט ארוף דר לאנגט דאס קינד שלמה אפרים פון דעם גרוב האט דר דוכוס גאיילט אונ האט תיכף איין אם צו גנומן אונ מען הט דס קינד גיבראכט צום דוכוס אין הויז אריין אונ ער איז צו אים געוועזן פאר איין זון אונ הט רבי אהרן מיט זיין ווייב מיט זיין גאנץ הוז גזינד פרייא גלאזט אונ דר דוכוס האט מקיים געוועזן וואס ער האט אים מבטיח גוועזן • דס קינד שלמה אפרים איז געוועזן אין הויז פון דעם דוכוס זיין נאמן שלמה אפרים האט דר דוכוס פון אים אפ גטאן אונ האט אים איין אנדרן נאמן גגעבין דר דוכוס הט אים זייער ליב גהאט וואס מיין אטאג האט ער דס קינד מעהר ליב גהאט זיין גאנץ לעבין האט גהאנגין אין דעם קינד ווען ער האט דס קינד ניט געזעהין איין שעה האט ער ניט געקענט איין רוען דאס קינד איז עלטר גווארן האט מען אים אנטוויינט אונ דר דוכוס האט גמאכט איין גרוסע סעודה פר אלע שרים וואס זענין גוועזן אינטר זיין ממשלה גאט איז גוועזן מיט דעם קינד דר דוכוס האט גלאזט לערנין דאס קינד אלי חכמות וואס עס גפונט זיך אין דר וועלט ביז ער איז אלט גווארין צעהן יאר הט ער שון געקענט אלע חכמות הט אים דר דוכוס נאך ליבער גהאט ער הט מיט דעם קינד בייא זאמין געגעסין אונ גשלאפין דס קינד האט גרופין דעם דוכוס טאטי אונ די דוכסה מאמי דס קינד הט ניט גוואוסט צו ער איז גבארין פון איין ישראל ווייל דר דוכוס הט אן גזאגט מען זאל אים ניט אוס זאגין פון דר גאנצר זאך :

כיסים הרם אין דר צייט איז רבי אהרן דר פאטר מהנער גשטארבן איז שון דס ווייב מיט דעם גאנצין בני בית אוועק פון דר אוהר ענדרע מקום ווייער זאמן איז פר גיסין גווארין שון אוף דעם אורט :

אחרי הדברים האלה · הט דר דוכוס גמאכט איין גרויסן באל אויף אלע שרים · דיא שרים האבין אלע זייער גוואונדערט אויף דם שונקייט מהנער אונ נאך מער אויף זיינע חכמות . עס איז ניט גוועזן איין חכמה . ער זאל זיא ניט וויסן האבין זיי זיך אלע זייער גוואונדערט הט אים דר דוכוס נאך מער ליב גהאט :

ויאמר הנער הט גזאגט הנער צו די שרים . עס איז ניט דא איין חכמה וואס איך האב זיא ניט גלערינט אונ זאל זיא ניט גרינטליך פאר שטיין האט איינר פון דיא שרים גזאגט אל הנער איך בין גוועזן אין פאריז האב איך דארט גזעהן איין כלי זמר אויף איין גייע מאדע וואס אלי חכמת המוזיקא וואס זיין אונזרי לענדר גפונן זיך ניט אום שטאנד צו שפילן אויף דם כלי זמר :

ויהי אז הנער הט דם גהערט הט ער גרוים חשק בייא קומן צו פארין . קיין פאריז . ער זאל דארט לערנין נאך די הכמה אויך דר דוכוס האט אים ניט אפ גשלאגין דר פון אונ איז מיט אים גפארן . קיין פאריז . ער זאל לערנין דארט די חכמה אין איין . קערציר צייט הט דר נער די חכמה אויך אויס גלערינט הט דר דוכוס אים גקויפט דם כלי שיר אונ איז מיט אים אהיים גפארין מיט גרויס פרייד הט דר דוכוס גמאכט איין גרויסן באל פאר אלי אנדרי דוכסים אונ שרים ווי זייא זענין אלי לוסטיג גוואורין פון דם וויין הט הנער אן גהובין צו שפילין אויף דם גייעם כלי זמר · וואס ער הט גבראכט פון פאריז האבן זייא זיך אלי שטארק גוואונדרט הט דר דוכוס אים נאך ליבר בעקומין :

ויהי כי ארכו הימים ביז הנער איז אלט גוואורין דרייצעהין יאר ער זאל הייב זיין אן הייבן תפילין צוא לייגין אזו ווי די תורת הקדושה הייסט . עס איז נאך גוועזן איין חודש צוא דרייצעהן יאר והנער איז גשלאפין מיט דם דוכוס אין איינים אין איין בעטיל הט זיך אים גחלומט אז איין אלטר מאן שטייט לעבן אים אונ זאגט אים זאלסט וויסן אז איך בין דיין פאטר אונ דו ביסט מיין זון דוא הייסט מיט דיין נאמן שלמה אפרים אונ דר פאטר הט אים דר ציילט גאר די גאנצי מעשה ווי אזו . עס איז מיט אים דר גאנגין פוני אנפאנג ביז לעצט אונ . ווי אזו . ער איז גבורין גוואורין אין דרויב אונ זאגט אים ווייטר אין חלום זאלסט וויסן מיין קינד אז נאך אין איין חודש ווערסטו דרייצעהן . יאר ווערסטו שולדיג זיין תפילין אן הייבן צו לייגין אונ אויך אין אלע מצות וואס אין דר הייליגר תורה שטייט וואס גאט הט געגעבין די יודין אויף דם בארג סיני זאלסטו

ווען מיין קינד זאלסט אנטלופין פון דם יזכוס אין איין ווייטי שטאט
אריין כדי זאלסט קענן ווידר איין יהודי בלייבין דו וועסט מיט דר
צייט זיין איין גרוסר רב אונ היט דיך פון אצונד אפ פון דם יצר הרע
הט זיך הנער אויף געוואכט פון דם שלאף אונ הט דם חלום
אין גאנצין גדיינקט הט אים אן גהובין זייער דם הארץ צו קלאפין
אונ הט איין שלעכט פנים באקומן הט אים דר דוכס גיפרעגט
ווס האסטו אזו איין שלעכט פנים באקומן ווס ביסטו אזו
טרויעריג אבר הנער הט אים עפיס פאלשי תירוצים געענפרט • אזו
הט זיך אים גחלמת אלע נאכט אונ אלע מאל מער. ער זאל זעהן
מאכן צו אנטרינן זיין לייב פון באנין ווי עס איז גקומן די וואך
ער הט שוין גזאלט בר מצוה ווערין הט אים דר פאטר אן
גהובן צו שרעקין אונ שלאגן אין חלום הט זיך דר יונג אויף
גחאפט מיט איין גרוס ציטרניש אונ מיט איין גרוס גוויין אונ הט
דר ציילט דם דוכס די גאנצי גשיכטי איז דס גווען איין גרוס
וואונדר דם דוכס וייל ער הט גוואוסט אז די גאנצי זאך איז
אמת פון דעסט וועגין הט אים דר דוכס אן גהויבן אום צו ריידן
אונ הט אים גזאגט צו ווס זאלסטו מיינן אז חלומות הט עפיס
איין ממשות • פאר וואר איך האב דיך גמאכט גוויינן איך בין דיין
טאטי אזוי איין חכם ווי דו ביסט זאלסטו גלייבן אין חלומות •
הנער אבר הט זיך ניט גקערט צו זיינע רייד אונ זיך ניט גלאזט
טרייסטן בשום אופן:

ויהז אז עס איז גקומן די נאכט ער זאל ווערין דרייצעהן יאר איז
רבי אהרן זיין פאטר נאך איין מאהל גקומן צו איהם אונ הט
אים איין גרוסן פחד גמאכט מיט שלאגין הט אן גהובן הנער זייער
צו שרייען יעמרליך הט זיך דר דוכס איבר גשראקן פאר זיין
גשרייא איז ער אויף גשטאנן אונ איז גגאנגן אין איין אנדר חדר
אריין אזו איז הנער גבליבן גאנץ אליין איז דר פאטר גקומן בהקיץ
אונ הט איהם נאקיט ארוס גנומן פון דם בעט אונ הט אים
אוועק גטראגין קיין פראג אין דר געפליכר נאכט אונ הט איהם
אנידר גשטעלט בייא דר שול ווס מען רופט זיא אלט נייע שול
אונ הט גזאגט דא זאלסטו שטיין ביז עס וועט טאג ווערין אזו וועט
קומן דר שמש עפנן די שול אונ וועט דיך פרעגין ווער ביסטו
זאלסטו אים ענטפרין פיר מיך צום ראש ישיבה אזו וועל איך אים
ווס אין מיין הארץ אויז זאגין אונ אז דו וועסט קומן צום ראש
ישיבה זאלסטו אים דר [illegible]צילן די גאנצע מעשה ווי אזו עס הט
זיך מיט דיר גפירט פון דיין גבורין ביז אין דר בר מצוה אונ זאלסט

אים דר ציילן וויא דו קומסט אהער אונ איהם זאגן פון מיינים וועגן אז איך האב איהם זייער געבעטן ער זאל מיט דיר לערנין אונ זאל השגחה געבן אויף דיר:

ובעת ההיא איז גוועזן אראש ישיבה אין פראג • רבינו הגדול גאון הגאונים מהר"ר יודע ליווע בעל המחבר ספר גור אריה וואס ווערט גרופן מהר"ל מפראג אונ אזו איז געוועזן אז עס איז טאג געווארן איז דר שמש געקומען עפינין די שול האט ער געזעהן איין באקיט יונגעל שטיין האט אים דר שמש גפרעגט ווער ביסטו האט אים דס יונגעל גזאגט פיר מיך אפ צום ראש ישיבה האט אים הנער דר ציילט וואס מיט אים האט זיך גפירט פון זיין גבורין ביז אציגד ווי זיין פאטר האט אים אן גזאגט אונ אז ער הייסט שלמה אפרים אונ היינט ווערט ער בר מצוה אלדינג האט ער אים דר ציילט אזו ווי מיר האבן גשריבן:

ויקח אותו מהר"ל מפראג • האט אים גנומען דר ראש ישיבה אונ האט אים אן גטאן תיכף קליידר אונ האט אן גהובן מיט אים צו לערנן אונ דר נער שלמה אפרים מיט זיין ברייטען שכל אונ פיל פאר שטאנד אונ זיין היילגע נשמה האט ניט לאנג גדויערט איז ער געווארן איין מופלג גדול גאט איז געוועזן מיט אים אונ אלע זייני וועגין האט ער באגליקט:

ויהי אונ אז דר שלמה אפרים איז געוועזן בייא דם מהר"ל מפראג שוין צווייא יאר האט דר דוכוס גדענקט אין זיין שיינקייט אונ אין זיין חכמה איז דר דוכוס שרעקליך קראנק געווארן מחמת גרויס ליבשאפט אלע דאקטורים האבן גזאגט ער קען אנדערש קיין רפואה ניט האבן סיידן ער וועט גרייבן די זאך וואס ער גליבט אודר ער זאל זיך גאר אויס די גדאנקין ארויס שלאגין אונ זאל מער די זאך ניט ברייגן אויף זיין הארץ קען ער גהיילט ווערין • ויהי אז הדוכוס האט דם גהערט האט ער זיך פאר גנומן צו פארן אין דר וועלט אזו לאנג ביז ער וועט אים גפוגין אונ עס איז אזו געוועזן דר דוכוס האט מיט זיך גנומין זייער פיל געלט אונ איז גפארין פון שטאט צו שטאט אונ פון דארף צו דארף צו זוכן את הנער אויף איטליכן אורט ווי ער איז גקומין אונ וועמין ער האט באגעגינט אויף דם וועג האט ער גפרעגט האט איר ניט געזעהן אזו איין יונג אזוי אונ אזוי איין פנים האט ער • האט אים איטליכר געענפרט ניין עס האט גדויערט איין צייט אינ איטליכר האט גזאגט ניין מיר האבן ניט גזעהן אזוי איין יונג:

ויהי הדוכוס איז ווייטער גפארן האט ער באגעגינט איין בעטליר

האט ער איז גפרענט דו גייסט אוים אזוי פיל שטעט אונ דערפיר האסטו ניט געהערט אודר גזעהן איין נער אזו אונ אזו איז זיין גשטאלט האט אים דר בעטליר געפירט גיין. איך וויים ניט האט דר דוכום אן גהויבין צו וויינין אונ אים גבעטין טאמיר ווייסט יוא עפים פון דם נער האט אים דר בעטליר נאך איין מאל געפירט אז איך זאל וויסין וואלט איך דיר בוודאי גזאגט נאר איך וועל דיר איין עצה גיבין דא ניט וייט אין וואלד זיצט איין מענטש ער וועט דיר בוודאי זאגין ווי ער איז נאר וום ער וועט דיר הייסע טאן זאלסטו אים פאלגין האט דר דוכום אזו גטאן אונ איז גפארין צו דם וואלד אונ האט אים דארט גטראפין האט דר דוכום פאר אים גוויינט אונ גבעטין איך האב גיהערט אז דו ביסט איין גרוסר קינצלער אונ האט אים דר ציילט עס איז פון אים פלוצלינג איין נער אוועק עס גייט מיר אין מיין לעבין זאג מיר ווי ער איז האט אים דר מענטש גזאגט בלייבט דא בייא מיר איבר נאכט וועל איך וויסין אין דר פריא וום צו זאגין האט דר דוכום דארט איבער גנעכטיגט די נאכט אזו האט דר מענש גבראכט איין גאנצע נאכט מיט כישוף. עס איז גקומין פריא זאגט ער איך וויים שוין ווי ער איז אין פראג בייא איין היילגין רב דר רב האט אויף אים זייער גרוים אויף אכט אונ היט אים זייער אפ. עס זאל אים קיינער ניט קענין פון אים אוועק גנעמין נאר איין עצה גיב איך דיר אוב דו האסט כ״ט דיר עפים איין זאך וום דר נער האט תמיד לוסט גהאט דר צו נעם די זאך מיט דיר אונ פאר קיין פראג האט זיך דר דוכום דר מאנט אין דם גייען כלי זמר וום ער האט פון פאריז גבראכט אונ צו דם כלי זמר האט דם יונגיגל זייער לוסט גהאט מיט דם האט ער אפ גפירט דם גאנצן טאג אזו האט דר דוכום תיכף גשיקט אהיים נאך דם כלי זמר האט מען דם כלי זמר גבראכט איז הדוכום מיט דם מענש גפארן קיין פראג:

ויהי אז זיי זענין גקומען קיין פראג איז שוין גוועזן נאכט האבן זיי גנעכטיגט אין איין הארבריג והרב מהר״ל האט שוין גוויסט מיט זיין רוח הקודש וום עס טוט זיך האט הרב מהר״ל גרופן אלע זיינע תלמידים ויאמר אונ האט גזאגט הערט אוים מיינע תלמידים וום איך זאג אייך אז איר זאלט נעמען דם נער שלמה אפרים אונ זאלט מיט אים לערנן די גאנצע נאכט ניט אוף הערן אונ איר זאלט די גאנצי נאכט ניט שלאפין אפילו אמינוט אונ צו האלטין שלמה אפרים מיט גוואלד ער זאל אגאנצי נאכט ניט ארוים

אין אזוי אז ער וועט רייען אונ אייך בעטן ער זאגט אים ארויס לאזן ווייל ער דארף פון זיינט וועגן זאלט איר אים ניט הערן איר זאלט אייך אויף אים ניט דר בארעמן אונ איך וועל גיין אין מיין חדר אריין אביסיל זיך אפ רוען איז הרב מהרל אוועק גיגאנגן אונ די תלמידים האבן אזוי גיטאן ווי ער הט זיי אן גזאגט אונ האבן זיך גזעצט מיט שלמה אפרים לערנן אין בית המדרש פון הרב מהרל אונ האבן אים שטארק גיהאלטן נעבן זיך •

ויהי באישון הלילה עס איז גיוועזן פינצטער שפעט אין דר נאכט איז גיקומן דר דובכוס צו פארן מיט דר קאריטע פר דעם בית המדרש אזוי הט אן גיהובן דר מענש אן צו צינדן דם הארץ פון דעם נער שלמה אפרים ער זאל ארויס גיין פון דעם בית המדרש אזוי האבן אים די תלמידים מיט גרים קראפט צו גהאלטן אונ האבן אים ניט גילאזט הט ער אן גיהובן צו שפילן אויף דעם נייעם כלי זמר וויא שלמה אפרים הט גיהערט דם קול פון דעם כלי זמר הט ער זיך אן גיהובן צו בעטן ביי די תלמידים זאלן אים ארויס לאזן זיי האבן אבר צו זיין גיבעט ניט גיקערט ווי דר הט גזעהן אז ער קאן ניט ווערקין הט ער גיבראכט איין שטארקן שלאף אויף אלי מענשן וואס אין בית המדרש זענין גוועזן איז נאר גבליבן דר נער שלמה אפרים וואס איז ניט גישלאפן אונ אז ער הט דר הערט נאך אמאל שפילן אויף דעם כלי זמר הט ער איין שפרינג גיטאן צום פענצטר אונ הט מיט זיין האנט אויס גישלאגן דעם פענצטר אונ איז ארויס הט דר דובכוס אים תיכף גחאפט אין דר קאריטע אריין אונ זענין מיט אים אנטלאפן אין דעם הארבעריג אריין וויא די זאך איז גישעהן הט הרב מהרל אין שלאף דר פילט הט ער זיך אויף גיוואכט פון דעם שלאף אונ איז גילאפן אין בית המדרש אריין הט הרב דר וויסט אלי שלאפן אונ שלמה אפרים איז ניטא הט זיי הרב מהרל אלי אויף גיוועקט מיט איין גרויס ציטערניש אונ הט גישריגן מיט איין ביטער גישריי וויי וויי אויף דר היילגר נשמה וואס איז ווידר גיפאנגן גיווארן :

ויסע הדובכוס איז דר דובכוס גיפארן צהיים ער זאל ברייגגן איין שפיפט אז הנער שלמה אפרים איז יוא זיין זון דר וייל הט מען דעם נער אפ גיגעבן צוריק להרב מהרל אין דר האנט אריין האט הרב מהרל זייער מורא גיהאט טאמיר וועט דר דובכוס יוא ברייגגן פון מלכות פוילין אז דם איז זיין זון נוארום אויף איין גס טאר מען זיך ניט סומך זיין הט הרב מה״ל

גריפן דעם נער שלמה אפרים אונ האט אים גזאגט דו ווייסט
זייער גוט וואס פר יסורים איך האב שוין גליטין דורך דיר אצונד
טאמער קומט יוא דר דוכוס צוריק מיט איין שריפט פון פולין אז
דו ביסט זיין זון לבן מיין קינד איז מיין ראט דו זאלסט גיין צום
ראש ישיבה קיין פרעסבורג ער איז איינר פון מייני חשובי תלמידים
ער זאל אויף דיר השגחה געבן אזו ווי איין פאטר אונ איך וועל
דיר מיט געבין אבריף מיט מיין אונטר שריפט אונ וועל אים
שרייבן אלץ וואס מיט דיר איז דר גאנגן השם יתברך וועט דיר
העלפן הט הרב מהרל גבענטשט אים אונ הט אים גיגעבן
דעם בריף אין דר האנט אריין אונ הט אים אוועק גשיקט קיין
פרעסבורג דעמאלט איז שלמה אפרים שוין אלט גיוועזן זעכצן יאר
ויהי אז דר שלמה אפרים איז גיקומן קיין פרעסבורג אונ הט אפ
גיגעבן די בריף פון הרב מהרל הט זיך דר ראש ישיבה זייער
דר שראקן פון דעסט וועגין הט אים דר ראש ישיבה גזאגט מיין
קינד זיץ דא ביי מיר איך וועל אויף דיר השגחה געבין איך זאל
דיך אפ היטן זאלסט ניט ארויין פאלן נאך אמאל פארבט דיך
ניט איז שלמה אפרים גיזעסן אין פרעסבורג אונ זיין נאמן הט
אן גיהויבן צו גיין אלי מאל גרעסר ביז ער איז זייער גרוס גוואָרן
אונ גאט איז גיוועזן מיט אים :

ויהי עס איז גיוועזן איין מענש אין פרעסבורג איין גרוסר עושר
ער הט גינומן דעם שלמה אפרים צו זיך אין הויז אריין אונ
הט אים גיגעבן עסן אונ טרינקן אונ אן גיקלייד מיט שיינע קליידר
אזו ווי זיין אייגן קינד ווייל דר עושר האט קיין זכרים ניט גהאט
נאר איין איינציגע טאכטר ער הט זיך פאר גנומן ער זאל זיך
כיט אים משדך זיין איז שלמה אפרים גיוועזן אין דעם עושרס
הויז דריי יאר יהט דר נער זייער נושא חן גיוועזן ווער עס הט
אים גיזעהן :

אחר הדברים האלה הנער שלמה אפרים פל-צלונג מצורע גוואָרן
פון די פוס ביז צום קאפ האבן די דאקטורים גזאגט ער
קען אנדרש ניט גהיילט ווערן היידן ער זאל אלי טאג איי די
זון גייט אויף אונ פר נאכט איי די זון פר גייט פארן אין
שטאט שפאציר גארטן דארט זאל ער איין עתה פון צווייא שעה
שפאצירן אונ זאל שמעקין דעם גוטן גשמאק וואס דארט איז פון
די גוטי גראזן אונ גוטי בוימר אזו זאל ער זיבן וואכן טאן וועט
ער גיהיילט ווערן פון די קרעץ הט דר עושר אזו גטאן אלי
טאג הט ער אים גשיקט מיט זיין קאריטע אונ מיט זיין משרת

אין

אין שפאציר גארטן אזוי ווי די דאקטורים האבן גיהייסן האט מען גיזעהן בייזשאנפערליך אז עס איז אלי טאג בעסיר וויא עס איז גקומן שון דר לעצטר טאג איז דר משרת מיט הנער גיפארן צום שפאציר גארטן האט זיך דר משרת גישטעלט מיט זיין קאריטע נעבן טויער ווי מען גייט אריין אין גארטן איז הנער שלמה אפרים גיגאנגן שפאצירן אזוי ווי גוויינטליך ווי ער איז אזוי אליין אריין גיגאנגן האט ער זיך גשטעלט אונטר אבוים אונ האט אן גיהובן צו טראכטן מיט זיינער רייער מחשבה מיט אזוי אשטארק טראכטן אז ער האט ניט מרגיש גיוועזן ווי ער איז אונ איז אזוי גישטאנען אונ האט זיך פון דעם אורט ניט גירירט דר משרת האט גזעהן אז ער וואכט זיך אונ קומט ניט צוריק האט דר משרת אן גיהובן צו שרייאן אונ צו רופן בייא דעם נאמן שלמה אפרים עס ענפערט אים אבער קיינער ניט איז דר משרת גיגאנגן אום זוכן אונטר דעם בוים מיט גרוסי גידאנקן האט זיך דר משרת גיטראכט וואס זאל איך דא שטיין אזוי איך קען אים ניט גיפונען מן הסתם גייט ער ארום אין גארטן אודר ער איז אוף אנדרער וועג אהיים גיגאנגן אזוי איז דר משרת אהיים גיפארן ווי דר משרת איז אהיים גקומן האט אים דר בעל הבית גיפרעגט ווי איז שלמה אפרים האט אים דר משרת דר ציילט די גאנצי מעשה האט זיך הבעל הבית גטראכט מסתמא איז ער אוף איין אנדר וועג גיגאנגן אינ בלאנזיט שלמה אפרים איז אבר טאקי אין גארטן גבליבן שטעט אין דר נאכט ווי ער איז אזוי גישטאנען טאקי אונטר דעם בוים פר טיפט אין גידאנקן האט ער דר זעהן איין אלטר מאן שטייט פר אים אונ זאגט צו אים גאט זאל דיך בענטשן זאלסט וויסן מיין קינד איך בין גקומן דיר זאגן חס עס וועט זיך מיט דיר טאן די נאכט נאר דו זאלסט דיך גאר ניט פארכטן ווייל גאט איז מיט דיר נאר וואס איך וועל דיר זאגן דס זאלסטו טאן אזוי האט דר זקן גנומן דעם שטעקין אונ זאגט דא זאלסטו זיצן זאלסט דיך פון דאנן ניט רורן ביז אין דר פרי אונ האט אים גזאגט אז דו זאלסט קיין ווארט צו קיינם ניט רידן אז איך וועל דא פון דיר אוועק גיין וועסטו זעהן פערד מיט קארוטים אונ זייער פיל הויל וואס דו האסט נאך אין דיין לעבן אזוי פיל ניט גיזעהן די אלי וועלן פר דיר דורך רייטן אונ דורך גיין זיי וועלן שפילן אונ טרומייטרין אונ פויקן אונ אוף דיר ש[illegible]ן זאלסטו דיך פר זיי ניט פארכטן דר נאך וועט ווידר קומן איין אנדר מחנה מיט גרוס שטורם אונ וועלן ברומן אונ שרייאן אונ ועקן אוף דיר טארפן פיילן אונ שטייגר

זאלסטו דיך ניט פארכטן פר זיי אונ אזו װעט קומן די דריטי אונ די פערדי מתנה דר נאך װעט קומן איין גרוסי מתנה װעגן זיי זיין אן גיקלייד מיט פאנצרן מיט אזעלכע קולות וויא דינערן אונ בליצן אצונד הער צו װאס איך האב דיר אן גזאגט װעט דיר גוט זיין אונ דר זקן איז פר הילן גיװארן פון אים דר נער האט דאס גיזעהן אונ גיהערט איז אוף אים גיפאלן איין גרויס פַּחַד אונ האט זייער שטארק אן גהובן צו װיינן מיט איין ביטר הארץ נאר ער האט זיך גשטארקט מיט דעם װאס דר זקן האט אים אן גזאגט האט ער זיך גיזעצט אין עיגול אריין אונ האט בהעפט זיין מחשבה װאס דר זקן האט אים מוסר גיװעזן אוף אמאל איז גיקומן איין גרוסי מתנה מיט פערד אונ רייט װעגין אונ נאך מתנות מיט פיל חיילות אונ אויך די לעצטי מיט איין קאריטע װאס דאס גלייכען איז ניט דא אוף גאר דער װעלט אין דער קאריטע איז גיװען דר מלך אלי מתנות האבן אים זייער איבר גישראקן אונ גיװארפן אוף אים פיילן אונ שפיזין אונ פארכטגי שטיינר זיי האבן אבר גאר אים ניט גיקענט טאן װייל הנער האט בהעפט זייני מחשבות צו די כװונות אזו װי דר זקן האט אים מוסר גיװעזן אז עס איז גיקומן די מתנה מיט דעם מלך איז גיװארן אזו איין שטורם אז די ערד האט גיציטערט אונ דר מלך איז מיט זיין קאריטע גלייך צו גיפארן װי שלמה אפרים איז גיזעסן ער האט זיך אבר ניט גירירט אזו װי דר זקן האט אים אן גיזאגט האט דר דר מלך גירופן שלמה אפרים קום אהער צו מיר שלמה אפרים האט ער זיך גאר ניט גיקערט צו זייני רייד האט דר מלך אן גהובן אים איבר צו שרעקן מיט אזעלכי פחדים װאס מען קען זיך גאר ניט משער זיין ער האט אים אבר גאר ניט גיקענט טון װייל ער האט קיין שליטה ניט גיהאט :

ויהי אז דר מלך האט גירעט מיט אים האט ער אים איבר גירעט אונ האט אים אריין גיזעצט אין קאריטע אונ האט גזאגט צו שלמה אפרים זאלסטו װיסן אז איך בין דר ס"ם אונ די אלי מחנות זענין מייני אונ דו ביסט אצונד ביי מיר שון אין דר האנט איך זאל טאן מיט דיר װאס איך װיל נאר איך האב רחמנות אוף דייני יונגי יאר אונ אוף דייז גרוסן פר שטאנד איך װעל דיך לאזן אהיים גיין נאר די זאך זאלסטו טאן דאס קלייני בלאט זאלסטו געמן פון מיר אונ זאלסט מיר שװערן ביי גאט אז אלי טאג אלסטו לייאנן דאס בלאט װייל דוא װעסט לעבן אונ אוב דוא װילסט ניט ביסטו אין מיין האנט אז שלמה אפרים האט געזעהן א

עֶס אִיז קֵיין בְּרֵירָה נִיט הָט עֶר דָס בְּלַאט גִנוּמֶען בַּיי אִים אִיז הָט גִישְׁוואוֹרֶען בַּיי גָאט הָט אִים דֶר ס״ם גִילָאזְט ווִידֶר צוּרִיק אִין גָארְטֶען אַרֵיין אוּנ עֶר אִיז אַלֵיין גִיבְּלִיבֶּען אִין גָארְטֶען בִּיז עֶס אִיז טָאג גִיוָוארֶען • הַבּוֹקֶר אוֹר וְוִי עֶס אִיז טָאג גִיוָוארֶען אִיז שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם אַהֵיים גִיגַאנְגֶען דִיעֶר מִיט אַטְרוֹיֶערִיג פְּנִים אוּנ אִיז שׁוֹין נִיט גִיגַאנְגֶען אִין דֶר יְשִׁיבָה אַרֵיין אַזוֹ ווִי זַיין מִנְהָג אִיז גִיוֶועזֶען הָאבֶּען זֵיי אִים גִיפְרֶעגְט ווִי עֶר אִיז גִיוֶועזֶען אוּנ פַר וָוס עֶר הָט אַזוֹ אַיין שְׁלֶעכְט פָּנִים • הָט שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם גִיעֶנְטְפֶערְט עֶר אִיז אַיין גַאנְצֵי נַאכְט אַלֵיין אִין גָארְטֶען גִיבְּלִיבֶּען הָט עֶר זִיךְ אִיבֶּר גִישְׁרָאקֶען עֶס אִיז גִקוּמֶען דֶר אַנְדֶערֶער טָאג שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם גֵייט ווַייטֶער נִיט אִין דֶר יְשִׁיבָה אַרֵיין אוּנ אַז דֶעם דְרִיטֶען פֶערְדֶען טָאג הָט מֶען שׁוֹין אָן גִהוֹבֶּען אוֹיף אִים אַכְטוּנְג גֶעבֶּען הָט מֶען גִזֶעהֶען אַז עֶר אִיז שׁוֹין נִיט מְדַקְדֵק אִין מִצְוֹת אַזוֹ ווִי פְרִיר הַכְּלָל עֶר אִיז גָאר פַר קֶערְט גִיוָוארֶען גְלַייךְ עֶס אִיז גָאר נִיט דֶער שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם וָוס אִיז גִיוֶועזֶען • אִיז זַיין בַּעַל הַבַּיִת גִיגַאנְגֶען צוּ דֶעם רֹאשׁ יְשִׁיבָה אִין הָט אִים דֶר צֵיילְט וָוס עֶס טוּט זִיךְ אַצוּנְד מִיט דֶעם שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם הָט דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה גְשִׁיקְט נָאךְ אִים • הָט עֶר נִיט גִיוָואלְט גֵיין הָט דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה נָאךְ אַיין מָאל גִישִׁיקְט אוּנ מֶען הָט אִים גִבְּרַאכְט • הָט אִים דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה גִיזָאגְט אִין דַיין פָּנִים דֶר קֶענְט מֶען אַז דוּ בִּיסְט אַיין אַנְדֶערֶר מֶענְטְשׁ גִיוָוארֶען הָט שלמה אפרים גִישְׁווִיגֶען אוּנ הָט אִים נִיט גִיעֶנְטְפֶערְט זָאגְט אִים דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה דֶר צֵייל מִיר דַיינֵי בַּגֶעגֶנִישׁ וָוס מִיט דִיר אִיז דֶר גַאנְגֶען הָט עֶר אִים קֵיין וָוארְט נִיט גֶעעֶנְטְפֶערְט • הָט דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה גִיזָאגְט אִיךְ בִּין אוֹיף דִיר גוֹזֵר דוּא זָאלְסְט מִיר אַלֶץ דֶר צֵיילֶען אוּנ זָאלְסְט פַר מִיר דֶעם גַאנְצֶען אֱמֶת זָאגֶען הָט שלמה אפרים אָן גִהוֹבֶּען צוּ ווֵיינֶען אוּנ הָט אִים דֶר צֵיילְט וָוס מִיט אִים אִיז אִין גָארְטֶען דֶר גַאנְגֶען פוּן גְרוֹס בִּיז קְלֵיין אוּנ הָט גִיווִיזֶען דָס בְּלַאט וָוס מֶען הָט אִים גִיגֶעבֶּען ווִי דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה הָט אוֹיף גִיעֶפֶענְט דָס בְּלַאט הָט עֶר אָן גִיחַאפְּט זִיךְ בַּיי דִי הָאר אוּנ גִישְׁרִיגֶען • מִיט אַיין יָעמֶערְלִיךְ קוֹל ווַיי אַזוֹ הֵיילִיגֵי נְשָׁמָה זָאל אַזוֹ גִיחַאפְּט ווֶערֶען אִין דֶר הַאנְט אַרֵיין הָט דֶר רֹאשׁ יְשִׁיבָה גִישְׁווִינְד אוּס גִיקְלִיבֶּען צֶעהֶען תַּלְמִידִים אוּנ הָט זֵיי גִילֶערֶענְט ווִי אַזוֹ זֵיי זָאלֶען זִיךְ טוֹבֵל זַיין אוּנ זֶענִין גִיגַאנְגֶען מִיט אִים צוּ דֶער מִקְוָה • דֶר הִימֶל אִיז גִיוָוארֶען פִיל מִיט וָואלְקֶן אוּנ אַיין גְרוֹסֶער רֶעגֶען הָט אָן גִהוֹבֶּען צוּ גֵיין מִיט אַיין גְרוֹסֶען שְׁטָארֶעם • אוּנ נָאךְ דֶעם זֶענִין אַלֵי אַהֵיים גִיגַאנְגֶען צוּם רַב מִיט גְרוֹס שִׂמְחָה וָוס מֶען הָט שְׁלֹמֹה אֶפְרַיִם מַצִיל גִיוֶועזֶען זַיין הֵיילִיגֶע נְשָׁמָה אוּנ מַצִיל גִיוֶועזֶען

פון דר שבועה וואס ער האט גישוואורן אז ער זאל אלי טאג לערנן
:ום הטם בלאט דם בלאט איז פר ברענט גיווארן דר נאך האט
ייזאגט הרב ראש ישיבה צו שלמה אפרים דו האסט גיזעהן
וואס מיט דיר איז דא ביי מיר דר גאנגן ווייסט וואס עס קען ווייטר
נאך אמאל עפים זיך טרעפן מיט דיר איך קען אזו פיל מלחמה ניט
האבן איבר דיר איך האב מיר איין מאל מיין לעבן איין גשטעלט
איבר דיר אצונד קער דיך צוריק קיין פראג צו אדמו"ר הרב
מהרל וואס ער וועט דיר אצונד זאגן וואס דו זאלסט טאן זאלסטו
דיך ניט אוועק גייגן פון זייני רייד לימין או לשמאל דען זיין כח
איז זייער גרוים ער זאל דיך אפ היטן פון אים אונ איין בריב וועל
איך דיר מיט געבן צו אים אונ וועל אים שרייבן וואס מיט דיר
איז דא דר גאנגן אונ וואס מיר האבן גיטאן ווי אזו דיך מציל צו
זיין והנער שלמה אפרים האט אן גיהויבן גרוס תשובה צו טאן
אויף די טעג וואס ער האט פר בראכט אונ ער האט זייער גאט גבעטן
ער זאל אים מוחל זיין זייני זינד:

וישלח האט הראש ישיבה אוועק גשיקט שלמה אפרים מיט איין
בריף קיין פראג להרב מהרל וואס דא איז פאר גיגאנגן אונ
הנער שלמה אפרים איז אין דר צייט אלט גיוועזן ניינצען יאר •
איז גקומן שלמה אפרים צו הרב מהרל מפראג אונ האט אים
גיוויזן דעם בריב מהרב מפרעסבורג אונ האט אים אויך אליין
דר ציילט מקטן ועד גדול האט הרב מהרל גיזאגט נא אצונד
זאלסטו טאן וואס איך היים דיר וועט גאט דיר העלפן אונ דוא
וועסט ביי גליקן זאלסט תיכף פארן קיין לבוב אונ דארטן זאלסטו
קיין ש"ם מענטש ניט זאגן אז דו ביסט איין למדן זאלסט דיך אזו
פר בארגן אז איטלער זאל מיינן אז דו ביסט איין עם הארץ
אונ זאלסט דיר דארטן זוכן דיין פרנסה אבר פון דר נידריגסטר
מלאכה אונ דארט וועט דיר השם יתברך צו שיקן דיין זיווג אזו
ווי דו ביסט ווערט איין גרוסי צנועה וחסידה זאלסט אזו פר
בארגן זיין מיט דיין תורה אונ יראה עס זאל זיך קיין מענטש ניט
שטוסן אויף דיר אזו זאלסטו זיין פר הערקט ביז עס וועט קומן דיא
צייט פון מיין פטירה וועל איך געבן צו די אנשי פראג בכתב
אויף דיר אז דו זאלסט נאך מיר זיין אין פראג רב וראש ישיבה
אונ זאלסט זיצן אויף מיין שטול אונ זאלסט דיך ניט לאזן בעטן
תיכף ווי מען וועט קומן נאך דיר קיין לבוב אונ וועסט זעהן מיין
שריפט זאלסטו תיכף דם רבנות אן נעמן אונ ביז דו וועסט קומן
קיין פראג זאלסטו פר קיינם ניט מגלה זיין וואס מיט דיר האט זיך גטאן:

ויעש

ויעש הט הנער גיטאן אזו ווי הרב מהרל הט אים גזאגט זאת
איז אוועק גפארן קיין לבוב אונ איז דארטן גיווארן איין טרעגר
אונ קיין מענטש הט ניט גיוויסט וואס ער איז ער הט זיך זייער פר
בארגן מיט זייני גוטי מעשים אונ מיט זיין תורה אונ הט גינומן
איין ווייב אזעלכי וואס הט גיקערט צו אים זיא איז גיוועז איין
טרעגרס טאכטר זי איז גיוועז אויך איין פר בארגני צנועה וויא עס
איז גיוועזן נאך דער חתונה הט ער זיך גקויפט איין קליין הייזיל מיט
לעיר אונ הט זיך גמאכט איין פרנסה :

בימים ההם • אין דער צייט הט ער אן גיפאנגן מחבר זיין דס
טייערי ספר עוללות אפרים. קיין מענטש הט דר פון ניט
גיוויסט • אוף אלי קאנטראקטן וואס ער הט גימאכט מיט די
משרתים איז גיוועזן זיין אונטער שריפט אפרים עוללות אזו איז רבי
שלמה אפרים גיוועזן פר בארגן מיט זיין תורה ויראה אין לבוב
בי׳ שנת שג לפק אין דער צייט הט גיגרייכט די פטירה מהרב מרן
מהרל זל הט ער זיין צוואה גיגעבן לאנשי פראג זיי זאלן פארן
קיין לבוב אונ דארט איז דא איינער וואס הייסט רבי אפרים עוללות
דעם זאלט איר אוף נעמן פר איין רב ער זאל זיצן אוף מיין שטול
ער זאל זיין איין ראש ישיבה אין פראג האבן די שטאט לייט אוס
גיקליבן צוויי אנשים חשובים אונ האבן מיט גינומן גנוג געלט
אוף הוצאות אונ זענין גיפארן קיין לבוב אונ זענין אריין גפארן אין
איין הארבעריג אביין אזו ווי דער שטייגר איז • הט דר בעל הבית
גיפרעגט די צוויי מענטשן וואס איז אייער גישעפט וואס האנדלט איר
דא האבן די מענטשן גיענטפערט מיר זענין ניט קיין סוחרים אונ
מיר זענין ניט גקומן דא האנדלן מיר זענין גקומן צום רב הגאון
רבי אפרים עוללות מיר חילן אים אוף נעמן פר איין רב אונ
ראש ישיבה קיין פראג • איז די זאך גיוועזן. ווי איין גילעכטר אין
די אויגן פון דעם בעל הבית אונ זאגט מיט גרוס גלעכטר פון
מיין יוגנט אן ביז היינטיגן טאג האב איך נאך ניט גהערט דא אין
לבוב זאל זיך גיפונן איין רב הגאון ער זאל הייסן רבי אפרים
עוללות זענין די צוויי מענטשן גיבליבן שטיין פר וואנדערט אונ
האבן גזאגט מיר זענין דאך גגייט אים צו זוכן טאמר גפינט ער
זיך יוא הט דר בעל הבית נאך שטארקר גלאכט הט דר משרת
דר הערט ווי זיי רעדן אזו זאגט ער צו זיין בעל הבית זיי מיינן
אוודאי אפרים ייעטשניק ער איז זייער איין פרומר מאן ער
חתמט זיך אפרים עוללות הט דר בעל הבית אן גישריגן אוף
דעם משרת אונ זאגט וואס טאכטסטו גישעפט אוס די מענטשן

זיי זענין יוא חשובי מענטשן דער אפרים ׳ ייעטשניק חאטשי ער
בתמימת זיך אפרים עוללות ער איז אבער איין גרויסר עם הארץ
איין בור אונ זיי זאגן רב וגאון האט דער משרת גיזאגט נוא ווייס
איך ניט פון קיין אנדערן אפרים עוללות חוץ אים ׃

ויהי אז די צוויי מענטשן האבן גיהערט די רייד פון דעם משרת
האבן זיי פר שטאנען אז דאס מוז עפיס זיין איין פר בארגני
נאך אזוי האבן זיי גיזאגט צו דעם משרת מיר וועלן דיר געבן פר
דיין וועג זאלסטו אונז פירן אונ ווייזן ווי ער זיצט דער וואס הייסט
אפרים עוללות איז דער משרת מיט זיי גיגאנגן אונ האט זיי גיוויזן
דאס קליינע הייזל ווי ער זיצט האבן די מענטשן גיזעהן איין
ניערנג צו בראכן הייזל אונ אין שטוב גיפונט זיך גאר ניט נאר
איין צו ריסן סידור אונ זיין ווייב מיט די קינדר גייען זייער אפ
גריסן איין לאטי אויף דער אנדערער אונ ער אליין איז ניט גיווען
אין דער היים האבן זיי גיפרעגט זיין ווייב ווי איז דיין מאן הרב
הגאון האט דאס ווייב אן גיהובן צו לאכן אונ זאגט צו זיי איך
בעט אייך איבער איר זאלט ניט שפעטן אום מיין מאן וואס איר
רופט אים הרב הגאון ער פר שטייט ניט אין איין ספר ער
איז אצונד אין וואלד אריין גיגאנגן אביסל האלץ אן האקן איך
זאל האבן מיט וואס עפיס צו קאכן עס האבן אייך שפעטרס
גמזוים זאגן אויף מיין מאן אז ער איז הרב הגאון האבן די צוויי
מענטשן גיזאגט צו איר מיר שפעטן ניט פון דיין מאן נאר דער
אמת איז אז מיר ווייסן אז דיין מאן איז יוא הרב הגאו׳ וקדוש
מיר בעטן דיך גיי אונ רוף אים מיר האבן צו אים זייער איין
גרויסי זאך די אשה האט אין בוך גישפעט אום זיי פון דעסט
וועגין האט איר די רייד איין גרויסן דריק גימאכט צו וויסן
וואס דא וועט דער סוף זיין איז זי גיגאנגן רופן איר מאן ׃

ויהי אז איר מאן איז גיקומען אהיים איז ער גיגאנגן זייער אין צו
ריסעני קליידער אונ איין בונד מיט האלץ אויף זיין אקסיל
[illegible] מיט די מענטשן קיין ווארט ניט גירעדט אונ האט זיי קיין שלום
ניט גיגעבן האבן די מענטשן אן גיפאנגן אונ האבן אים גיזאגט
כביכי דו האסט איין בריף פון מרן הרב מהרל מפראג ווי רבי
שלמה אפרים האט דעם בריף איבער גילייענט האט ער צו ריסן נאך
מער די קליידער אויף זיך אונ זאגט ווי דער רבי איז שון ניט
דא אונ האט זייער שטארק גיוויינט אונ האט אים אן גיהובן צו
בקלאגן ווי די מענטשן האבן גיזעהן זיין וויינען אונ קלאגן האבן
זיי שון זיכר גיוואוסט אז אים האט הרב מהרל זל גיטריגט ער
[illegible]

זאל זיין רב ורא"ש ישיבה דער נאך האבן זיי מיט אים אן גהויבן צו שמיסן וועגין דעם רבנות האט ער זיי גיענפערט די זאך איז רעכט פר מיר איך בין גיגייט מקיים צו זיין וואס דער רבי האט גיהייסן נאר ווי אזו קאן איך פארן אין אזו אגרויסר שטאט ארייין פר איין רב ורא"ש ישיבה אז איך און מיין ווייב און מיין גאנצע בגי בית גייען אזו אפ גריסן האבן די מענטשן תיכף ארוס גנומן פינף הונדערט רייניש אונ האבן אים גיגעבן ער זאל זיך און זיין ווייב און דם גאנצי בגי בית ביי קליידן אונ קופן צירונג עס זאל זיין לכבוד האט רבי שלמה אפרים דם גנומן אונ זאגט צו זיי איך נעם אן דם רבנות נאר איר זאלט קיינם ניט זאגן וואס איר זענט גקומן אונ איך וועל מיר ביסלך וויים קופן קליידר אונ צירונג ביז דריי חדשים נאך די דריי חדשים זאלט איר ווידר קומן וועל איך מיט אייך פארן. קיין פראג האבן די מענטשן גיטאן אונ זענין פון אים אוועק גיגאנגן מיט איין פרייליך הארץ די מענטשן זענין אהיים גיפארן אונ האבן קיין מענטשן ניט גידאכט פון דער גאנצער זאך ווי זיי זענין אוועק גיפארן איז רבי שלמה אפרים מיט זיין ווייב גיגאנגן אין די גאסן אריין איין צו קופן איינצג וויים קליידר אונ צירונג טייערי:

והנה ניט וויט פון לביב איז גיגנבת גיווארן ביי איין גרוסן שר איין גרוסי גנבה היינו פון טייערי זאכן אונ אוך פיל מזומן געלט ווי מען האט גיזעהן אז רבי שלמה אפרים וואס ווערט גרופן אפרים ייעטשניק אז ער קויפט אלי טאג טייערי זאכן האבן אלי גזאגט ניט אנדרש נאר די גרוסי גניבה איז אים גיקומן אין דער האנט אריין. די זאך איז אן גקומן צו דעם שר וואס מען האט אים ביי גנבת האט מען רבי שלמה אפרים אין קרעמינאל אריין גנומן מיט זיין ווייב אונ קינדר אונ וואס מען האט גיפונן ביי אים האט מען צו גינומן איז רבי שלמה אפרים גיזעסן אין קרעמינאל. עס האט זיך אום גילאזט די דריי חדשים וואס ער האט די צוויי מענטשן פון פראג צייט גגעבן די מענטשן זענין גקומן. קיין לבוב זאלן אים שון ארוס נעמן. קיין פראג אויף דעם רבנות זענין זיי איין גשטאנן אין איין גאסט הויז האבן זיי גיפרעגט אויף אפרים ייעטשניק האט מען זיי דער צײלט אז אפרים מיט זיין ווייב אונ. קינדר זיצט אין קרימינאל איבר איין גרוסי גנבה וואס ער האט גיטאן אונ מען איז גיוואר גיווארן פלוצים וויל ער האט אן גיהובן צו קופן טייערי קליידר אונ צירונג ווי די מענטשן האבן דם דער הערט זענין זיי גיגאנגן אין קרימעגאל אריין אונ האבן גיזאגט אז זיי האבן אים

גיגעבן דס געלט אז ער זאל זיך איין קויפן פר זיך אין פר זיין ווייב קליידר אונ צירונג אונ האבן גישוואָרן אויף דעם אונ האבן נאך אום גיוויזן מיט דעם ערשטן משרת וואס ער האט זיי אפ גיפירט צו אים אונ האבן דער ציילט די גאנצי מעשה האט דס קרימנאל ריכט גיזעהן אז ער איז ניט שולדיג אין דער דאזיגער זאך אזו האט מען אים מיט זיין ווייב אונ קינדר פריי ארוס גילאזט אונ מען האט אים אפ גיגעבן וואס מען האט ביי אים פריער צו גנומן אונ דער נאך האבן די אנשי פראג אים גינומן אונ זענין מיט אים גיפאָרן קיין פראג אזו איז אים גאנץ פראג אקעגין גיגאנגן אונ האבן אים אריין גיפירט אין שטאט אריין בכבוד גדול אונ האבן אים גיזעצט אויף דער שטול פון רבנות דענסט מאל האט ער מסיים גיווען דעם טייערן ספר עוללות אפרים אונ ער האט זיי ציילט די חסדים וואס גאט האט אים גיטאן פון זיין גיבאָרן אן ביז ער איז אצונד ראש ישיבה גיוואָרן אונ דס איז גיוועזן שנת שלג ליצירה השי״ת זאל בזכות הצדיק הזה טאן מיט אונז כל ישראל חסדים מיר זאלן אויך קענין דער ציילן די חסדים וואס גאט האט מיט אונז גיטאן פון אז הויב גלות עד ביאת המשיח במהרה בימינו אמן :

ענדע

דאס „בּטודישע יונגעל" מיט א פעקעלע אויף דיא פּלייצעס. ערצאהלונג 5

די „שאנע מלכה'לע" מיט איהר מוטטער מרים'ל פון דייטשלאנד ראמאן פון דיא קליינע יודישע שטאדטליך (פארטזעצונג פון הטודישע יונגעל) 5

דער „פרוממער מארדער" אדער דער וועג צום גליק א אינטערע-סאנטע געשיכטע (פארטזעצונג פון די שענע מלכה'לע) 5

די „פייערדיגע ליעבע" צווישען אריך מארעל מיט אנ'ארעם יונגעל, א שאנער ראמאן (פארטזעצונג פון פרומען מערדער) 5

דאס „גאלדענע קדושין פינגערל" אדער דער איינגעזייפטער חתן (פארטזעצונג פון די פייערדיגע ליעבע) 5

„אכלה מיט צוויא חתנים" אדער דער גוטער סוף זעהר א שאנע ערצאהלונג (פארטזעצונג פון גאלדענע קדושין פינגערל) 5

„דער פרומער ר' צדוקל" אדער די געטרייע ליעבע. 5

„דער גליק שידוך" אדער די צוויי בריעף (פארטזעצונג פון פרומען ר' צדוקל). 5

„דער איגריאנער" אדער די פאלשע מסירה (פארטזעצונג פון גליק שידוך). 5

„די שאנע ראזאליע" מיט איהר קלוגען געערגערטען חתן יאזעף (פארטזעצונג פון איגריאנער). 5

„דער פרעהליכער מארשעליק" אדער ווי אזוי מען מאכט לוסטיג אויף א חתונה 5

„מענדעלע מיט גיטעלע" אדער וויא אזוי זאלל מען שיידען? אז עס איז נישט קיין יונגעל (פארטזעצונג פון פרעהליכען מארשעליק). 5

„דאס יונגע פאאר פאלק" פון פינף אונ אכציג יאהר (פארטזעצונג פון מענדעלע אונ גיטעלע). 5

„די פארביטענע כלה" אדער לוסטיג אונ לעבעדיג (פארטזעצונג פון יונגע פאאר פאלק). 5

דער „שאנער פּריץ" מיט זיינע גאלדענע רינגען א היסטארישער ראמאן 5

די „פרינצעסין אין וואלד" אדער דער פארלארענער בריעף ערצאהלונג (פארטזעצונג פון שענעם פרינץ) 5

דער „גרויסער העלד" צווישען רויבער אויף דעם ים א שרעקליכע רויבער געשיכטע (פארטזעצונג פון פרינצעסין אין וואלד) 5

די „גליקליכע חתן כלה" אדער דער געפונענער זוהן ראמאן (פארזעצונג פון דעם גרויסען העלד) 5

די „געטרייע ליעבע" פון א פארי-זער סטודענט, ראמאן 5

„גזלנים רוצחים" מיט שווערדען אונ ביקסען אין מיטטען דער גאס (פארטזעצונג פון די געטרייע ליעבע) 5

פאר „צוואנציג קאזאקען מיט ראטניקעס" מוז מען זיך שוין אלץ מודה זיין (פארטז. פון גזלנים רוצחים) 5

דער „פירשט פון קאנסטאנטינא-פאל" א היסטארישער ראמאן 5

„צוויי פרינצען פון ענגלאנד" א שאנע ערצאהלונג (פארטזעצונג פון פירשט פון קאנסטאנטינאפאל) 5

די „פארטריבענע קעניגין" מיט א אבגעהאקטע האנד א אינטערעסאנטע געשיכטע (פארטזעצונג פון צוויי פרינצען פון ענגלאנד) 5

„וואלד מענשען" אדער דאס שווארצע מיליטאר, אבענטייערליכע ערצאהלונג. 5

„צווישען ווילדע חיות" א שאנער ראמאן (פארטז. פון וואלד מענשען) 5

„דער גראף אין וואלד" מיט זיינע געגעראלען. ראמאן. (פארטז. פון צווישען ווילדע חיות). 5

„די קרעטשמע אין וואלד" אדער צווישען גזלנים 5

דער „מארדער מיט א האק אין דער האנד" א שרעקליכע רויבער געשיכטע (פארטזעצונג פון קרעטשמע אין וואלד) 5

דער „ווייבערשער יום כפור" אדער דער געשטערטער כל נדרי סערס. אין גראמען 5

„חיכנא דוואשע די צדקניות" (פארטזעצונג פון ווייבערשען יום כפור) 5

„מרדכי ואסתר" א שאנע געשיכטע פון א חתן וכלה 5

די „איינציגע טאכטער" ראמאן (פארטזעצונג פון מרדכי ואסתר) 5

„דרי חברים" זעהר א שאנע [illegible]

.יודישע לידער: זעקס לידער פון ש. בערנשטיין; ווער קען? די בייזע אויגען, דיא פארכטע פארגונג; תפילת צדיקים, דאס געבעט פון די גוטע יודען; תפלת צדיקים, דאס געבעט פון די גוטע יודען; דיא לידיגע פלאש; דיא פרייהייט. 5

.געקאנטע לידער: דריי לידער פון יצחק יואל ליטעצקי: דער שפיגעל מיט דעם זייגער; דאס איבערגעקערטע מלמד'ל (וואס איז אוועק קיין אמעריקע); דער חודש מאי. 5

.שבת'דיגע לידער: פינף לידער פון ש. בערנשטיין: דער שבת מיט דער נשמה יתירה; שלום עליכם (לכבוד שבת); דער ניער כלי מקדש; זמירות; דער שלאף. 5

.לוסטיגע לידער: דאס ליעד פון "מה נשתנה" מיט נאך פיער לידער פון י. י. לינעצקי: לכו נרננה; דער שמש פון די חנוכה ליכטלעך; א פליג אויף דיא וואנד; דער ראטשיסאס אדער דער חשבון. 6

.געלמענע לידער: דער שמור מיט דעם פלעשעלע און נאך פינף לידער פון ש. בערנשטיין: תבונתן תשועת למלכים; דער וואונש; פורים (א שאן ליעד אויף פורים); דער בוך (פון מענשענס לעבען); געטריייע פריינד. 6

.פתהיערע לידער: דער נייער על חטא" מיט נאך צוויי לידער פון יצחק יואל ליגעצקי: ערב 5

יום כפור, אדער דאס נאכטגעבעט פון דעם תפיר מיט דעם געבעלדעטען ערב יום כפור פאר נאכטווי דער קאץ פון איין זאק. 5

.פאלקס לידער: "דאס קורצע בתוזה'לע" מיט נאך פיער לידער: דאס ווינקעלע; די מאדע פון יצחק יואל לינעצקי. פאבליצקע: ס' אמת'ר פריינד; פון ש. בערנשטיין. 5

דאס ליעד פון די "יודישע קרבנות" מיט נאך דריי לידער: אבל יחיד; א טרוים; די לבנה. 6

.דער שרעקליכער אומגליק פון קישינעוו" אליער צו זינגען מיט דער מעלאדיע פון אלענית לעמאגרא מיט א בילד פון בית המדרש שמש ר' משה פוגעל ז"ל וואס מען האט אידם געהרגעט ביים ארון הקודש נאכדעם ער האט נישט געלאזט מבזות זיין דיא ספרי התורה מערפאסט פון י. פ. זילינבערג, דערצו איז צוגעגעבען נאך זעקס לידער: דאס גאלדענע רעגעל; דאס ווינקעלע; יונגע טרערען; די גאז; דאס שטיקל זייף; פון ש. בערנשטיין. איין ליעד פון טיבל גאורדאן צו זיין פריינד ש. בערנשטיין פאר זיינע אויסגעצייכענטע לידער. 6

.פורים שפיעלי צו זינגען אום פורים ווען מען פארשטעלט זיך, שאנע לידער בסדר פון די מגלה און גראמען מיט איין צושפיעל און צום סוף איז נאך דא א ליעד פון די "המן מאשטן" 5

פון די מינים ספרים און מעשיות וואס זענען אוים געגעבענם אין דעם קאטאלאג גיב איך ארום שהרים א גרויסען ראבאט, אויך ביים איך ויי אוים אויף אנדערע מינים ספרים און מעשיות.

א קאטאלאג שיק איך יעדען אומזיסט.

ווער עס שיקט א בריעף און פערלאנגט באלד אנטוואורט וואלל שיקען א דאפפעלטע קארטע אדער א מארקע אויף תשובה.

אויך איז ביי מיר אליה-ביבליאטהעק וואו מען בעקומט צו לעזען ביכער און צייטונגען העברעאישע און זשארגאנישע [illegible] נייעסטע [illegible] גאנץ בילליג.

מדרש נבח איוף לשון הקודש מיט פירוש מסגות כתונת און איבערגעזעצט איוף עברי טייטש. גאנץ תורה מיט חמש מגלות, פרייז ז רו"כ. —

דער נייער מדרש: בראשית חלק א׳ סדרות: בראשית, נח, לך, וירא. 90

בראשית חלק ב׳ (סדרות: פון חיי שרה ביז סוף ויחי). 80

גאנץ ספר דברים 40

סדור "תקון אבות" דאס גאנצע דאווענען מיט גרויסע אותיות 25

תנ"ך מיט תהלים גרויסע אותיות 35

סדור "תקון שלמה" דאס גאנצע דאווענען מיט גרויסע אותיות און מיט הוספות: סליחות לתעניתים און יוצרות לארבע פרשיות ושבת הגדול 40

(הסדורים "תקון אבות" און "תקון שלמה" איז אויך דא אויף רינגאל פאפיר, פרייז: תקון אבות אהן תהלים 30 קאפ. מיט תהלים 45 קאפ. תקון שלמה 50 קאפ.) —

סדר "ברכת המזון וקריאת שמע עם תוספות" אקליין בענטשער׳ל מיט קריאת שמע לייענען און צוגעגעבען ברכות ארוסין נשואין מיט שבע ברכות, סדר ברית מילה מיט הרחמן׳ס, אויך סדר פדיון הבן, מיט די דינים אויף עברי טייטש. 10

הגדה של פסח פערל 3

דיזע געבונדען אין ג"ש 8

סדר ספירת העומר קליין פארמאט געדרוקט אויף גאנץ גרויסע אותיות מען זאל קאנען זעהן צו צאהלען ספירה אפילו ווען עס איז גאנץ טונקעל אין שול 5

דיזע געבונדען 8

"הודו לבנינא" מיט ידיד נפש געדרוקט מיט גרויסע אותיות אויף צו הענגען אויף די וואנד 10

"תנאים" מיט נקודות מען זאל קאנען גוט לייענען —

"רבונו של עולם" פאר טייגער נאך ברכת כהנים —

"סאנגער" פיר קינדער אויף שמחת תורה —

ספר "חומר עמקא" מען זאל גישט נכשל ווערן אין איסור רבית —

"תחנה בילעטען" יודישע, פוילישע און רוסישע —

"ברית מילה בילעטען" —

"פורים בילעטען" —

"מספר מר" הספד על אדמו"ר מהרי"ל אלטער וצוקל"ל מגור. מאת אברהם יצחק דזובאס 15

ספר "מלין חדתין" לקוטי מאמרים מהבעל שם טוב הקדוש ועוד צדיקים יסודי עולם זי"ע 15

ספר "שלש אגרות השבת", יבאר גודל מעלות קדושת השבת וגודל שכר המקיימת, אגרת א׳ מהאבן עזרא ז"ל השניה והשלישית מאת ר׳ גם חיים ב"ר משה מקאברין 10

ספר "דרושים יקרים" מבעל הש"ך ומהגאון בעל כנסת יחזקאל 10

ספר "נפלאות צדיקים" ספור מיסי הבעל שם טוב ז"ל 10

"מעשה נורא" מר׳ יוסף דילה ריינה, נעתק מכתבי האר"י ז"ל אות באות 10

ספר "ישועת צדיקים" ספור מר׳ דוד אופענהיים אב"ד ור"מ בניקלשבורג ומהמקובל ר׳ משה פריגר ז"ל 10

"צוואת נפתלי בן יעקב" אבינו אויף לשון הקודש און אויף עברי טייטש 10

ספר "מעשה צדיקים", א הייליגע געשיכטע פון בעל שם טוב הקדוש ז"ל אויף עברי טייטש 20

דער "פרומער אפיקורס" ראמאן אין פארמע פון א טעאטער שפיעל, קאמעדיא אין פינף אקטען צעהן אבגאזען, פון אברהם נוסבוים 15

"דער דאקטור" אדער צוויי תופות אין איין נאכט, בעריהמטע קאמעדיא פון יאסעלע מיט פריידעלע, הערויסגעגעבען פון יאנקעף ווערבלייגקי 15

דער "שרעקליכער מארד" פון קעניג און קעניגין פון סערביע אין יאהר 1903, היסטארישע ערצאהלונג 5

"פעספעלע די גבאיטע" א שאנער ראמאן פון אברהם נוסבוים 10

פינער וועלט אין א פענשטער קערפער אדער די "מיגאגישע פרוי" ראמאן פון אברהם נוסבוים 10

דאס „העלסער וויצבלאט" א
פרעהליך וויצעלדיג בלאט׳ל פון
אנעקדאטען מיט מעשה׳לעך פון
5 גרויסען וויצלינג אפרים גריידינגער

די „ברידערליכע ליעבע" אין די
גרויסע סטעפעס פון דעם ווילדען
5 אפריקא, א שאנע געשיכטע

„אשיף מיט דרייסיג שווארצע
מענשען" אויף דעם ים אדער
דאס קריסטאלענע בילד מיט
א גאלדען ראמי׳ל (פארזעצונג פון
5 די ברידערליכע ליעבע)

דאס „קעסטעלע בריליאנטען"
אדער דער אוצר אויף א געבראכענע
שיף (פארזעצונג פון אשיף מיט דרייסיג
5 שווארצע מענשען)

דאס „גאלדענע מיידעל" צווישען
צוויי פלאמען אדער דאס לעבען
פון די יאגער אין די וואלדער
5 (פארזעצונג פון קעסטעלע בריליאנטען)

„בלאטליך פון א ציגאנר" אונ מרים
פון ווילדע מערד זאגען אויס א סך
געהיימניספאללע זאכען (פארט.
5 פון גאלדענע מיידעל)

דער „שווארצע ציגיינער" מיט
ווילבערגע קנאם אין א וואגען מיט
פיער געוואפענטע מענשען (פארט.
5 פון בלאטליך פון אציגנער)

דער „שקלאפענהאנדלער" אדער
די שאנע קלארא פאללט איהר
ברודער אויף דעם האלז אונ
5 וויינט (פארט. פון שווארצען ציגיינער)

דער „ווילדער מענש" אין רוסישען
גארטען מיט צעהן אנגעלאדענע
פיסטאלעטען אדער דער היטער
פון דעם גרויסען וואלד (פארט. פון
5 שקלאפענהענדלער). —

דער „גרינער רימאנס" אדער די
קאניגין אין געפאנגעניש, א
5 טירקישע געשיכטע

דער „קאליף פון בגדד" אדער
אלבאנדיקאנא מיט די פרינצעסין
פון מאטאריע (פארזעצונג פון גרינעם
5 רימאנס)

„דעם קייזערס טאכטער" פון די
5 מאטערן (פארט. פון קאליף פון בגדד)

די „שאנע כלה" אדער דעם רייכען
קויפמאנ׳ס טאכטער (פארט. פון דעם
5 רייכען טאכטער)

די פרינצעסין פון א חיים לאגר
מיט דעם „גרויסען צויגנער" פון
אינדיען אדער די געהיימע קראאם
פון דעם גייסטער ריגג (פארזעצונג
5 פון די שאנע כלה).

די „צוויי פאר[illegible] ברידער"
5 לעהרי אונ יאקוב". ראמאן

דער „יונגערמאנטשיק פון פאריז"
צווישען פינף אונ צוואנציג ווילדע
מענשען אויף א וויסטע אינזעל
5 (פארט. פון צוויי פערדערישע ברידער)

די „פערליעבטע פרינצעסין" (פארט.
5 פון יונגערמאנטשיק פון פאריז)

דער „פיערעל שפילער" ביי דעם
קייזער אין שטוב אדער פון קליין
צו די קרוין (פארט. פון די פערליעבטע
5 פרינצעסין). —

דער „געפאנגענער קאניג" אין
אהייל מיט פופציג מאנן, א
5 וואנדערשאנע געשיכטע

דער „גייסטער־פרינץ" מיט זעקס
פארשאלטענע ראטען אין טויבען־
געשמאלם אדער דער ריגג פון
שלמה המלך (פארט. פון געפאנגענעם
5 קעניג).

5 „חנה׳לע". ראמאן

„מנשה דער אלטסטער גזלן" (פארט.
5 פון חנה׳לע)

„רבי שמואל" מיט זיין שאנע
טאכטער (פארט. פון מנשה דער
5 עלטסטער גזלן)

דער „אנגעצונדענער וואלד" פון
אלטע פיער זייטען אדער די עצה
פון א קלוגען געגעראל (פארט. פון
5 רבי שמואל מיט זיין שענע טאכטער)

דער „אבגעשניטענער קאפף".
5 ראמאן

„דאס שטיבעלע" פון די מארדער
5 (פארט. פון אבגעשניטענעם קאפף)

די מלחמה אויף דעם ים „צווישען
צוויי שיפען" רויבער מיט פליטמאר
5 (פארט. פון שטיבעלע פון די מארדער)

די „געפונענע עלטערן" אדער די
רייזע פון אמעריקא (פארט. פון
5 צווישען צוויי שיפען). —

דער „טירקישער אפעציער" מיט
5 זיין געליעבטע ראושע. ראמאן

דער „גראף אונ דער קארטען־
5 שפיעלער" (פארט. פון טירקישער אפעציער)

„נײַע שותּפֿים" אָדער צװײ
5 נײַע פֿרײַנד (מעשׂה פֿון שני חברים)
„כּוסן ישועות" אַ שײנע נײַ־
שרײַבונג פֿון ר' שמשון מקוצי
5 אײנער פֿון די בעלי התּוספֿות
„קול רנה וישועה" אַ װוּנ־
דערליכע מעשׂה פֿון הרב הצדיק
5 ר' נפֿתּלי ב"ץ פּאָזנאַ
„פּוּן את אַייב" שװער אונ
5 שװינגער אַ געשיכטע פֿון װאַרשאַ
מעשׂה פֿון „אָפּשפּרונג" װי
מען האָט אַרײַנגעטאָפּט אַ ספֿר
5 תּורה אין הימעל
„די אַנגעלאָמענע פּאָכטער־
5 אָדער צדקה אונ אביגדור.
„דער יודישער פּירושׂ" אָדער
דער פּעדבּיטשענער חתן אַ היס־
5 טאָרישע ערצאהלונג.
„דער קשונגענער חתן" אָדער אַ
5 חתן אַ בעל תּשובֿה
דער „דערטרונקענער" אין טײַך
5 הײַמעל אַ װאַרשאַ
„דיא גאָלדענע קרוין" אַ װוּנ־
5 דערליכע ערצאהלונג
„דיא גליקליכע אינזעל" מעשׂה
5 דאָס דערקאַנטן זיך
דער „חסיד'ישער בחור" מעשׂה
5 דיא זײַן פֿאַר פּסח.
„תּולדות רש"י" בעשרײַבונג פֿון
5 רש"י הקדוש
„ראַקעטאַר קונטלכאַן" פֿון
5 קסאַנדרט'ס שאַבאַשענזקא.
דער „בײזער זינגער" מיט זײַן
5 פּאַטראָנעס װי ער װערט כּל קודש
דער גרױסער „רױבער אַלײ־
5 קים זעגען פֿינגער
„דער פֿאַלשער אליהו הנביא"
מיט דעם אמת'ן רבּי אבֿרהם
5 אבן עזרא.
„גרױס שפּאַניאַ" אַ װאונדערדער שײנע
געשיכטע פֿון דיא שפּאַנישע
5 אינקוויזיציע
„רבּי שלמה אפֿרים" דאָס
לעבענסבּעשרײַבונג פֿון בעל
המחבּר ספֿר עוללות אפֿרים אונ
5 כּלי יקר
„געקערקאָמען אונ װיקטן פֿון
5 הערשעלע אָסטראָפּאָליער
„מסכּת פּורים" אָדער דער
בּערישער סאַרקזיל פֿון הערשעלע
5 אָסטראָפּאָליער. [illegible]

אַבּלאַמס גמרא פֿון מסכת פּורים
אונ פּערמיניסטע דאָס גאַנצע יעדער
זאָל דאָס קאָנען פּערשטײן.
דערנאָך װעגן ער אַמאָל
תּורה פֿון די מגלה, זינגען אַ שײן
ליעד אױף פּורים אונ לײענען דיא
5 מגלה פֿון די װעלטער גאַרקאַנים
„נײַע זאַבּאַנעס" אױף דעם װאַר־
שעװער פֿלאַך אָדער דאָס בּיכעל
פֿון „דראַנג" פֿון פֿרײַהײַטן
6 בּדתן „משה שליםפּיזין"
דער „בײַזער מאַרשעליק" אין
צװײ טהײל. אַין אונ דאַנגזיג
פּאָעטיראַשע מאַלקס ליעדער פֿון
20 יצחק יואל לינעצקי
„שירי זמרה" דרײַסיג שײנע
20 הערליכע בּראָדער ליעדער.
„דער קרומער מאַרשעליק" מיט
אַ בּלינער אונ װי ער בּעזינגט
חתן כּלה אונ װי דער מאַרשע־
ליק זינגט זמירות שבֿירות צו
5 נאַכטס.
„קלײנע זינגזאַמט" אַנטהאַלטענע
ציונישע נײַע לידער: אַן זאָג
אין אַרגענטינע ציוניסטישע
ליעדער: התּקוה [עוד לא
אבֿדה תּקותנו] (ליעד ...
... אמעריקאַנישע ...); דאָס
ליעד פֿון אַלף בּית; מרים
אבותי (...); דאָרט
װאו די צעדער; על נהרות בבל;
5 גם צינה; ציון ציון;
„נײַע ליעדער" דרײַא ליעדער
פֿון ישׂראל צימערמאַן בּדתן;
דער לומטיגער דלות; אל תּירא
עבֿדי יעקבֿ; חיים שמואל דעם
5 גבאי'ס
„בּעריהמטע ליעדער" דרײַ ליע־
דער פֿון י. הערשענזאָהן: מן
המצר; אָרם ותּנה; דער מאָרדער
5 רוצח.
„פֿרעהליכע ליעדער" דרײַ ליע־
דער פֿון אַ. מענשענזאָהן: מנוחה
ושׂמחה; על חטא; דער קראַנקער
פֿרײַטאַג אָדער משיחס טרײַנע
5 מיט דעם קוגעל.
„שײנע ליעדער": סיטר ליעדער
פֿון יצחק יואל לינעצקי: אשת
חיל; דער גװיסער מאַי; אַ
בּראָכיל צום מאַי; דיא פֿאַלשע
5 [illegible]

קאפ

"אַ רְצִיחָה" צוּלִיעב טוּיזֶענד גוּלְדֶען אָדער ווי מֶען פִּיהרט צְוֵויי מאָרדֶער'ס הֶענגֶען (פּאָרסע,
5 פון גראף אונ דער קארטענשפּילער). —

די "מִלְחָמָה פון יַאפַּאנִיֶען" מִיט רוסלאַנד אוּנ די בֶּעשְׁרַייבוּנג
5 פון כִינַא.

דָאס בֶּערִיהמטֶע לִיעד "די יוּדִישֶׁע טְרָאיַקא" (תְּשׁוּבָה, תְּפִלָּה, צְדָקָה)
5 צוּ זִינְגֶען מִיט אַ פַּיינֶע מֶעלָאדִיע.

דָאס לִיעד "דֶער אוּנצוּפְרִידֶענֶער" (אין דֶעם גָארטֶען פון די נַאטוּר) מיט נָאךְ פִיער לִיעדֶער: דֶער געבוּירֶענֶער בְּלִינְדֶער; דֶער אָב־גֶעקוּמֶענֶער עוֹשֶׁר; די גְזֵרָה
5 חֲתוּנוֹת; דֶער בַּעַל עֲגָלָה.

דָאס לִיעד פון "אָז יָשִׁיר" (אַ גֶערוּיש בּיים בְּרֶעג, יוּדֶעלִיךְ יָאגֶען) מיט נָאךְ צְוֵויי לִיעדֶער: דָאס רֶאדֶעל;
5 דֶער קָארטֶענשְׁפִּיעל.

"דָאס בּוּימֶעלֶע" (אַ בּוּימֶעלֶע הָאבֶען אוּנְזֶערֶע אָבוֹת אֲבוֹתֵינוּ) מיט נָאךְ דְרַיי לִיעדֶער: צִיון פון ר' יְהוּדָה הַלֵוִי; דֶער שְׁרֶעקלִיכֶער חָלוֹם; דֶער אָרֶעמֶער שַׁאכֶער אוּנ
5 דער יוּדִישֶׁער בּוּיעֶר

דָאס לִיעד פון "בֵּית דִין שֶׁל מַעְלָה" (אויף דֶעם גְרוֹיסֶען הִימֶעל אין דֶעם הוֹיכֶען גֶעצֶעלט) מיט נָאךְ פִיער לִיעדֶער: דֶער שַׁמָּשׁ; דֶער קָאמֶעט־שְׁטֶערן; דֶער שִׁינְדֶעל־
5 שְׁלָאגֶער; די שְׂרֵפָה אין בְּרָאד

דָאס לִיעד פון "בָּרְכִי נַפְשִׁי" (לוֹיבּ זְשֶׁע, לוֹיבּ זְשֶׁע מַיין נְשָׁמָה;) מיט נָאךְ דְרַיי לִיעדֶער: דֶער פַּאפּטוּךְ; ווי דֶער טַאטֶע קוּמְט צוּ'ם קִינד; די אָרֶעמֶע שְׁנַיידֶער־
5 מֶאדְעֶן.

דָאס לִיעד פון "נָאטֶט'ס בַּאנקְרָאט" אָדער "דְרַיי הוּנְדֶערט אוּנ צֶעהן וועלְטֶען" מיט נָאךְ דְרַיי לִיעדֶער: טָאג אוּנ נאכט; דֶער אָרֶעמַאנן;
5 דער גראבֶּער.

קאפ

דֶער "ווַיידֶע מִיט'ן אֵיינִיקֶעל" אָדֶער "קֻשְׁיוֹת מִיט תֵּירוּצִים" מיט נָאךְ צְוֵויי לִיעדֶער: דֶער קְלוּגֶער
5 בֶּעטלֶער; ווּאוּנש פון אַלְטֶער'ן

דָאס לִיעד "דֶער יָתוֹם" (עֶס בְּלָאנדזֶ'עט אַרוּם אֵיין מֶענטש אויף די וועלט) מיט נָאךְ פִינף לִיעדֶער: בְּעריל בְּרָאדֶער; ווי אַ חָכָם שְׁמוּעסט צוּ די וועלט; דֶער וועכטֶער; דֶער חזן; די
5 צְוֵויי שְׁטֶערן.

"קְטָא יִידְיָאט!" דָאס לִיעד פון יוּדִישֶׁען סָאלְדַאט, ווענן עֶר שְׁטֶעהט אויף קַאַראַאוּל, וועֶר עֶס ווִיל צוּ זַיין פָּאסט צוּגֶעהן שְׁרַייט עֶר אוֹיס: קְטָא יִידְיָאט! (אין רֶעגֶען אוּנ אין די גְרֶעסְטֶע קָאלְט) מיט נָאךְ פִיער לִיעדֶער: דֶער מְלַמֵּד; דֶער שַׁדְכָן; ווִי אַ רוּיבֶער הָאט גֶעשָׁאכְטֶען הוּיזִנְגֶער פון בְּרָאד;
5 דֶער וָואכֶערְנִיק.

דָאס לִיעד פון "שׁוּסְטֶער מִיט'ן שְׁנַיידֶער" מיט נָאךְ פִיער לִיעדֶער: דֶער גִילְדֶערנֶער מָארגֶען; דֶער וַואנְדֶערֶער; דֶער וַואסֶער־
5 טְרָאגֶער; דֶער בַּעַל דַרְשָׁן.

די "וַוארשָׁאווֶער מִירָאוָואי סוּדֶעבְנֶע אוֹטשַׁאסטְקֶעס" אָדֶער "וַוארְשָׁאווֶער סָאנדֶעס" פון וַוארְשָׁא אוּנ פְּרַאגָא ווִיא זַייא זֶענֶען אַיינְגֶעטְהֵיילְט נָאךְ דֶעם נַייעֶן סִיסְטֶעם אין
15 35 אוֹטשַׁאסטְקֶעס.

"דֶער בֶּערִיהמטֶער וויצְלִינְג" ר' אֶפְרַיִם גְרֵיידִינְגֶער ז"ל, זַיינֶע
10 חָכְמוֹת אוּנ גְלַייכֶע וָוארְטְלִיךְ:

"דָאקְטָאר קוּגֶעלמַאן" אַ פְרֶעהלִיכֶע גֶעשִׁיכְטֶע פון דֶעם לֶעבֶּן [illegible]
5 אין די קְלֵיינֶע שְׁטֶעדְטלִיךְ!

"דֶער נַייעֶר זִינְגֶער" (פּאָרטזעטצונג פון דאקטאר קוגעלמאן) מיט צְוֵויי שֵׁיינֶע לִיעדֶער: שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם (לִכְבוֹד
5 שַׁבָּת); דֶער נַייעֶר כָּל מְקַבֵּשׁ!

עס איז אָבגעדרוקט און עס איז שוין דאַ צו פערקויפען

מדרש רבה מיט פרושים

אויף לשון קודש מיט עברי טייטש

אויף גאַנץ תורה מיט חמש מגלות. די איבערזעצונג אויף עברי טייטש דורך

ר׳ יוסף מאיר יעבץ ז״ל.

וואָס דער „תפארת ישראל״ און דער „מלבי״ם״ זכרונם לברכה האָבען איהם זייערע הסכמות געגעבען, איז אַ מייסטער-ווערק, מען האָט צוזאַמענגענומען דאָס בעסטע פון אַלע מפרשים אויף דעם „מדרש רבה״. מען האָט עס איבערזעצט אין אַ לייכטע שפּראַך. עס איז העכסט נוצליך אפילו פאַר דעם גרעסטען למדן ווייל דער

מדרש רבה מיט עברי טייטש

איז אַ סאַך בעסער ווי מיט

הונדערט פרושים.

דער „מדרש רבה״ מיט עברי טייטש איז אין 10 חלקים, אַלע צוזאַמען האַלטען 255 גרויסע דרוק-בויגען 4080 זייטען,

פרייז אַלע 10 חלקים — — — — — — — 50 זלאָטעס,

עס ווערט אויך פערקויפט איינציגע חלקים, און איינציגע העפטען

פרייז פון אַ חלק — — — — — — — 8 זלאָטעס,

" " אַ העפט (1 בויגען 16 זייטען) — — 50 גראָשען.

צו בעקומען ביי דעם גרויסגעבער

ליב מאָרגענשטערן, בוכהאַנדלונג

וואַרשא, פראַנציסקאַנער נומער 26.

Księgarnia LEJB MORGENSZTERN,
Warszawa, ulica Franciszkańska № 26.

Druk. B-ci Wojcikiewicz, Warszawa, Pawia 10